

A . S . M . A

انجمن صنفی کارفرمایان تولیدکنندگان فولاد آلیاژی
Alloy Steel Makers Association of Iran

صنعت فولاد ایران در بحران

بررسی ابعاد وریشه‌های بحران و راهکارهای غلبه بر آن

مهرماه ۱۴۰۴

نکاتی بسیار مهم در خصوص گزارش حاضر

- یافته‌های گزارش حاضر به صریح‌ترین شکل ممکن نشان می‌دهد که صنعت فولاد ایران در بحرانی بی‌سابقه قرار دارد و این صنعت برای بقای خویش نیازمند اقدامات فوری است. در صورتی که به سرعت اقداماتی عاجل در حوزه سیاست‌ها و زیرساخت‌ها صورت نگیرد، بخش عظیمی از صنعت آهن و فولاد ایران وارد دوره‌ای طولانی و مزمن از زیادن‌دهی ساختاری خواهد شد و ظرف چند سال پیش‌رو، تعداد قابل توجهی از شرکت‌های زنجیره آهن و فولاد و صنایع وابسته به آن با ریسک ورشکستگی مواجه خواهند شد. در واقع، صنعت فولاد ایران برای رهایی از سرنوشتی تأسفبار و خسارت‌بار، نیازمند یک بسته‌ی حمایتی بزرگ و جامع است.
- سود خالص ۱۱ شرکت بزرگ فولادی بورسی کشور که مزیت‌دارترین شرکت‌های صنعت فولاد کشور هستند و بسیاری از حلقه‌های تولید زنجیره آهن و فولاد را به صورت یکپارچه در اختیار دارند، در ۳ ماهه نخست سال ۱۴۰۴، نسبت به ۳ ماهه نخست سال ۱۴۰۳ و ۳ ماهه نخست سال ۱۴۰۲، به ترتیب ۴۵ و ۵۲ درصد کاهش یافته است! اگر شرکت فولاد مبارکه را مستثنی کنیم، میزان کاهش سود خالص این شرکت‌ها در ۳ ماهه نخست امسال نسبت به دوره‌های مشابه ۲ سال گذشته به ترتیب ۶۳ و ۸۰ درصد بوده است! در ۳ ماهه نخست سال ۱۴۰۴، مجموع سود خالص ۱۰ شرکت بزرگ مزیت‌دار صنعت فولاد ایران تنها ۳/۲ همت (هزار میلیارد تومان) معادل حدود ۴۶ میلیون دلار بوده است، در حالی که در ۳ ماهه نخست سال ۱۴۰۲، سود خالص این شرکت‌ها ۱۵/۵ همت معادل ۴۰۸ میلیون دلار بوده است. در واقع، سود خالص دلاری این شرکت‌ها در بهار امسال نسبت به بهار دو سال پیش، تقریباً یک‌نهم شده است!
- حاشیه سود خالص این ۱۱ شرکت بزرگ و ممتاز صنعت فولاد ایران از ۲۹ درصد در ۳ ماهه نخست سال ۱۴۰۲ به ۲۳/۲ درصد در ۳ ماهه نخست ۱۴۰۳ و ۱۱/۲ درصد در ۳ ماهه نخست سال ۱۴۰۴ رسیده است. اگر فولاد مبارکه را مستثنی کنیم، حاشیه سود خالص این شرکت‌ها در ۳ ماهه نخست سال ۱۴۰۴، تنها ۳/۴ درصد بوده است که یک‌ششم حاشیه سود خالص آن‌ها در ۳ ماهه نخست سال ۱۴۰۲ است! در واقع، در فصل «پروونق» بهار که به‌طور سنتی (برخلاف سال جاری) محدودیت انرژی نیز وجود نداشته، حاشیه سود بخش عظیمی از شرکت‌های مزیت‌دار صنعت فولاد ایران به صفر متمایل شده است. این بدان معنا است که تعداد قابل توجهی از شرکت‌های کوچک و متوسط که حلقه‌های معدودی از زنجیره فولاد را در اختیار دارند، هم‌اکنون در زیان قرار دارند! با توجه به تشدید محدودیت‌های انرژی در فصل تابستان، تعدادی از شرکت‌های بزرگ و مجتمع‌های عظیم فولادی کشور در فصل تابستان امسال احتمالاً وارد زیان شده‌اند. این روند، در صورت ادامه‌دار بودن، به یک فاجعه بزرگ برای صنعت فولاد کشور منجر خواهد شد و زیان‌دهی دومین‌وار در این صنعت و صنایع وابسته به آن را در پی خواهد داشت.

نکاتی بسیار مهم در خصوص گزارش حاضر

- این گزارش، علل نزدیک شدن صنعت فولاد ایران به محدوده‌ی پُریسکِ زیان‌دهی را به خوبی نشان می‌دهد. بهای تمام‌شده تولید فولاد به شدت افزایش یافته و قیمت عناصر هزینه‌ای در تولید فولاد، چندین برابر قیمت محصولات فولادی در سال‌های گذشته رشد کرده است. مهم‌تر از همه، محدودیت‌های شدید برق و گاز، باعث از دست رفتن بخش بزرگی از ظرفیت‌های تولید شرکت‌ها و تحمیل هزینه‌های غیرقابل جبران به صنعت فولاد شده است. همان‌طور که گزارش حاضر نشان می‌دهد، در ۴ سال و ۳ ماه اخیر (از ابتدای سال ۱۴۰۰ تا انتهای خرداد ۱۴۰۴)، مجموعاً ۲۷/۳۵ میلیون تن تولید فولاد کشور به ارزش ۱۳/۷۹ میلیارد دلار صرفاً به واسطه محدودیت‌های مصرف برق و گاز از دست رفته است! جمع این عوامل، در کنار رکود شدید در بازار داخلی فولاد و ضعف شدید تقاضا، قیمت‌های به شدت پایین در بازار جهانی فولاد، کنترل و سرکوب قیمتی در بازار داخلی فولاد، حذف معافیت مالیاتی صادرات فولاد از سال ۱۴۰۲ و همزمان از همان سال، تحمیل عوارض بر صادرات فولاد با دسته‌بندی آن تحت عنوان مواد خام و نیمه‌خام، سرکوب نرخ ارز صادرکنندگان فولاد در سامانه نیما و مرکز مبادله ارز و طلا، افزایش شدید قیمت سنگ آهن و مواد اولیه و رشد شدید بهره مالکانه، حقوق دولتی و حق انتفاع معادن، باعث شده تا شرکت‌های بزرگ فولادی در آستانه‌ی زیان‌دهی قرار گیرند.
- گزارش حاضر، تصویری شفاف از افزایش هزینه‌های تولید فولاد در کشور ارائه می‌دهد و همزمان میزان افزایش هزینه عوامل تولید را با میزان افزایش قیمت محصولات فولادی مقایسه می‌کند. در سال ۱۴۰۴، نسبت به سال ۱۳۹۹، قیمت برق دولتی مصرفی صنعت فولاد ۲۳۰۰ درصد، قیمت برق آزاد مصرفی ۹۵۲۵ درصد، قیمت گاز مصرفی ۲۷۱۵ درصد، کرایه حمل بار ۵۰۷ درصد، قیمت سنگ آهن ۳۶۷ درصد، قیمت مواد افزودنی مورد استفاده در تولید فولاد ۴۱۲ درصد، قیمت فروآلیاژها ۳۹۷ درصد و قیمت کنسانتره سنگ آهن ۱۷۵ درصد افزایش یافته است؛ در حالی که میزان افزایش قیمت شمش فولادی در این دوره ۱۸۰ درصد، میزان افزایش قیمت تختال ۱۳۴ درصد و میزان افزایش قیمت ورق گرم ۸۹ درصد بوده است. برای مقایسه بیشتر، تورم عمومی کشور در این دوره جمعاً ۳۱۳ درصد و میزان افزایش نرخ ارز در بازار آزاد ۳۸۱ درصد بوده است. میزان افزایش قیمت محصول فولادی به مراتب پایین‌تر از افزایش قیمت عوامل هزینه‌ای تولید فولاد و حتی به مراتب پایین‌تر از نرخ عمومی تورم در کشور بوده است!
- گزارش حاضر، پس از ارائه تصویری شفاف و دقیق از ابعاد بحران حاضر و بررسی دلایل مهم این بحران در قالب اعداد و ارقام کاملاً واضح و مشخص، راهکارهایی اساسی برای غلبه بر این بحران را پیشنهاد می‌کند. صنعت فولاد ایران در بحرانی‌ترین و سخت‌ترین شرایط خود از ابتدای تاریخ این صنعت تاکنون قرار دارد و ضروری است که نهادهای سیاست‌گذار پیش از اینکه دیر شود، اقدامات عاجل و اساسی را برای نجات این صنعت انجام دهند.

زنگ هشدار ورود صنعت فولاد ایران به محدوده زیان دهی

- ❖ حاشیه سود خالص ۱۱ شرکت بزرگ و ممتاز صنعت فولاد ایران از ۲۹ درصد در ۳ ماهه نخست سال ۱۴۰۲ به ۲۳/۲ درصد در ۳ ماهه نخست سال ۱۴۰۳ و ۱۱/۲ درصد در ۳ ماهه نخست سال ۱۴۰۴ رسیده است. اگر فولاد مبارکه را مستثنی کنیم، حاشیه سود خالص این شرکت‌ها در ۳ ماهه نخست سال ۱۴۰۴، تنها ۳/۴ درصد بوده است که یک‌ششم حاشیه سود خالص آن‌ها در ۳ ماهه نخست سال ۱۴۰۲ است! در واقع، در فصل «پروونق» بهار که به‌طور سنتی (برخلاف سال جاری) محدودیت انرژی نیز وجود نداشته، حاشیه سود بخش عظیمی از شرکت‌های مزیت‌دار صنعت فولاد ایران به صفر متمایل شده است.
- ❖ در ۳ ماهه نخست سال ۱۴۰۴، مجموع سود خالص ۱۰ شرکت بزرگ مزیت‌دار صنعت فولاد ایران کمتر از ۳/۲ همت (هزار میلیارد تومان) معادل حدود ۴۶ میلیون دلار (با احتساب نرخ ارز مبادله‌ای) بوده است در حالی که در ۳ ماهه نخست سال ۱۴۰۲، سود خالص این شرکت‌ها ۱۵/۵ همت معادل ۴۰۸ میلیون دلار بوده است. در واقع، سود خالص دلاری این شرکت‌ها در بهار امسال نسبت به بهار دو سال پیش، حدود یک‌نهم شده است!
- ❖ شرکت‌هایی که در این گزارش بررسی شده‌اند، شرکت‌های بزرگ و مزیت‌داری هستند که به صورت یکپارچه، حلقه‌های متعددی از زنجیره فولاد را در اختیار دارند و عمدتاً از پشتوانه سودهای انباشته بالا نیز برخوردار بوده‌اند؛ با این وجود، حاشیه سود کلی آن‌ها در حال نزدیک شدن به صفر است. این بدان معنا است که تعداد قابل توجهی از شرکت‌های کوچک و متوسط که حلقه‌های معدودی از زنجیره فولاد را در اختیار دارند، هم‌اکنون در زیان قرار دارند! در صورتی که روند فعلی ادامه یابد و تغییری اساسی در محیط کسب‌وکار شرکت‌های فولادی ایجاد نشود، ظرف چند سال دومینوی ورشکستگی این صنعت و صنایع وابسته به آن را درخواهد نوردید.

میزان سود (زیان) خالص شرکت‌های فولادی بورسی

ردیف	نام شرکت	میزان سود (زیان) خالص ۳ ماهه ۱۴۰۴ (میلیارد تومان)	میزان سود (زیان) خالص ۳ ماهه ۱۴۰۳ (میلیارد تومان)	درصد تغییر (۳ ماهه ۱۴۰۴ به ۱۴۰۳)	میزان سود (زیان) خالص ۳ ماهه ۱۴۰۲ (میلیارد تومان)	درصد تغییر (۳ ماهه ۱۴۰۴ به ۱۴۰۲)
۱	فولاد مبارکه	۱۶,۱۸۲	۲۶,۷۶۵	-۴۰	۲۴,۷۵۷	-۳۵
۲	فولاد کاوه جنوب کیش	۱,۶۷۵	۱,۲۸۱	۳۱	۲,۶۹۷	-۳۸
۳	فولاد خوزستان	۹۵۲	۲,۹۴۶	-۶۸	۴,۵۹۳	-۷۹
۴	فولاد آلیاژی ایران	۶۹۹	۸۷۴	-۲۰	۱,۰۸۰	-۳۵
۵	فولاد خراسان	۶۵۱	۱,۱۴۵	-۴۳	۱,۱۶۱	-۴۴
۶	آهن و فولاد ارفع	۶۰۹	۱,۵۶۰	-۶۱	۲,۴۲۱	-۷۵
۷	جهان فولاد سیرجان	۴۴۲	۱,۱۰۵	-۶۰	۱,۱۱۴	-۶۰
۸	فولاد هرمزگان جنوب	۳۷۰	۱,۰۵۵	-۶۵	۱,۷۹۴	-۷۹
۹	فولاد امیرکبیر کاشان	۱۹۹	۳۲۶	-۳۹	۵۲۶	-۶۲
۱۰	فولاد کاویان	۴۶	۲۹۲	-۸۴	۲۴۲	-۸۱
۱۱	ذوب آهن اصفهان	(۲,۴۶۸)	(۱,۹۷۶)	-۲۵	(۱۰۶)	-۲۲۲۱
	مجموع	۱۹,۳۵۸	۳۵,۳۷۶	-۴۵	۴۰,۲۷۹	-۵۲
	مجموع (بدون فولاد مبارکه)	۳,۱۷۵	۸,۶۱۰	-۶۳	۱۵,۵۲۲	-۸۰
	مجموع (بدون فولاد مبارکه و ذوب آهن اصفهان)	۵,۶۴۴	۱۰,۵۸۶	-۴۷	۱۵,۶۲۸	-۶۴

میزان سود (زیان) خالص دلاری شرکت‌های فولادی بورسی

بر مبنای دلار نیمایی / مبادله‌ای

ردیف	نام شرکت	میزان سود (زیان) خالص ۳ ماهه ۱۴۰۴ (میلیون دلار)	میزان سود (زیان) خالص ۳ ماهه ۱۴۰۳ (میلیون دلار)	درصد تغییر (۳ ماهه ۱۴۰۴ به ۱۴۰۳)	میزان سود (زیان) خالص ۳ ماهه ۱۴۰۲ (میلیون دلار)	درصد تغییر (۳ ماهه ۱۴۰۴ به ۱۴۰۲)
۱	فولاد مبارکه	۲۳۴	۶۴۴	-۶۴	۶۵۱	-۶۴
۲	فولاد کاوه جنوب کیش	۲۴	۳۱	-۲۲	۷۱	-۶۶
۳	فولاد خوزستان	۱۴	۷۱	-۸۱	۱۲۱	-۸۹
۴	فولاد آلیاژی ایران	۱۰	۲۱	-۵۲	۲۸	-۶۴
۵	آهن و فولاد ارفع	۹	۳۸	-۷۷	۶۴	-۸۶
۶	فولاد خراسان	۹	۹	-۶۶	۳۱	-۶۹
۷	جهان فولاد سیرجان	۶	۲۷	-۷۶	۲۹	-۷۸
۸	فولاد هرمزگان جنوب	۵	۲۵	-۷۹	۴۷	-۸۹
۹	فولاد امیرکبیر کاشان	۳	۸	-۶۳	۱۴	-۷۹
۱۰	فولاد کاویان	۱	۷	-۹۰	۶	-۸۹
۱۱	ذوب آهن اصفهان	-۳۶	-۴۸	-۲۵	(۳)	۱۱۷۴
	مجموع	۲۸۰	۸۵۲	-۶۷	۱,۰۶۰	-۷۴
	مجموع (بدون فولاد مبارکه)	۴۶	۲۰۷	-۷۸	۴۰۸	-۸۹
	مجموع (بدون فولاد مبارکه و ذوب آهن اصفهان)	۸۲	۲۵۵	-۶۸	۴۱۱	-۸۰

حاشیه سود شرکت‌های فولادی بورسی

ردیف	نام شرکت	میزان حاشیه سود ۳ ماهه ۱۴۰۴ (درصد)	میزان حاشیه سود ۳ ماهه ۱۴۰۳ (درصد)	واحد درصد تغییر (۳ ماهه ۱۴۰۴ به ۱۴۰۳)	میزان حاشیه سود ۳ ماهه ۱۴۰۲ (درصد)	واحد درصد تغییر (۳ ماهه ۱۴۰۴ به ۱۴۰۲)
۱	فولاد مبارکه	۲۰.۱	۳۶.۲	-۱۶.۱	۳۹.۲	-۱۹.۱
۲	فولاد کاوه جنوب کیش	۱۳.۸	۱۱.۶	۲.۲	۲۵.۲	-۱۱.۵
۳	فولاد خوزستان	۳.۸	۱۴.۱	-۱۰.۳	۲۱.۳	-۱۷.۵
۴	فولاد آلیاژی ایران	۱۲.۴	۱۸.۵	-۶.۱	۲۴.۸	-۱۲.۳
۵	فولاد خراسان	۱۲	۲۰.۵	-۸.۵	۴۲.۲	-۳۰.۲
۶	آهن و فولاد ارفع	۱۱.۲	۲۶.۲	-۱۵.۰	۴۷.۳	-۳۶.۱
۷	جهان فولاد سیرجان	۴.۶	۱۹.۷	-۱۵.۰	۲۷.۲	-۲۲.۵
۸	فولاد هرمزگان جنوب	۳.۱	۱۱.۶	-۸.۵	۲۰.۸	-۱۷.۷
۹	فولاد امیرکبیر کاشان	۱۱.۳	۱۸.۲	-۶.۸	۳۱.۹	-۲۰.۶
۱۰	فولاد کاویان	۳.۳	۱۴.۶	-۱۱.۴	۱۳.۳	-۱۰.۰
۱۱	ذوب آهن اصفهان	-۱۷.۰	-۱۷.۰	۰.۰	-۰.۷	-۱۶.۳
	مجموع	۱۱.۲	۲۳.۲	-۱۲.۱	۲۹.۰	-۱۷.۸
	مجموع (بدون فولاد مبارکه)	۳.۴	۱۱.۰	-۷.۶	۲۰.۵	-۱۷.۱
	مجموع (بدون فولاد مبارکه و ذوب آهن اصفهان)	۷.۲	۱۵.۹	-۸.۶	۲۵.۸	-۱۸.۵

نگاهی کلی به خسارت‌های ناشی از محدودیت‌های انرژی (برق و گاز) به تولید فولاد ایران در ۴ سال گذشته

خسارت ارزی ناشی از محدودیت‌های مصرف انرژی صنعت فولاد ایران	حجم تولید فولاد میانی از دست رفته در ایران به واسطه محدودیت‌های انرژی	
۳/۴۶ میلیارد دلار	۵/۷ میلیون تن	سال ۱۴۰۰
۲/۶۷ میلیارد دلار	۵/۰۷ میلیون تن	سال ۱۴۰۱
۳/۲۳ میلیارد دلار	۶/۶۵ میلیون تن	سال ۱۴۰۲
۳/۹۳ میلیارد دلار	۸/۷۴ میلیون تن	سال ۱۴۰۳
۰/۵ میلیارد دلار	۱/۱۹ میلیون تن	۳ ماهه نخست ۱۴۰۴
۱۳/۷۹ میلیارد دلار	۲۷/۳۵ میلیون تن	مجموع

❖ برای تخمین تولید فولاد از دست رفته به واسطه محدودیت‌های انرژی، بهترین روشی که وجود دارد این است که بر اساس میانگین تولید فولاد میانی کشور در ۲ ماهه نخست سال که در آن در دوره ۱۴۰۰ تا ۱۴۰۳، محدودیت انرژی وجود نداشته است، تولید بالقوه فولاد کشور در هر سال در شرایط عدم محدودیت انرژی را برآورد کنیم و آن را با میزان تولید واقعی کشور در آن سال مقایسه نماییم. در این روش، تولید برآوردشده (بر اساس میانگین تولید دو ماهه نخست هر سال) منهای تولید واقعی در آن سال، برابر با میزان تولید از دست رفته به دلیل محدودیت‌های انرژی خواهد بود. حال اگر تولید از دست‌رفته به دلیل محدودیت‌های انرژی را در میانگین قیمت فولاد صادراتی ایران در هر سال ضرب کنیم، خسارت‌های ارزی تحمیل‌شده به صنعت فولاد ناشی از محدودیت‌های انرژی محاسبه می‌شود. برای ۳ ماهه نخست سال ۱۴۰۴، چون محدودیت‌های انرژی به صورت زود هنگام و از نیمه دوم فروردین شروع شد و در اردیبهشت این محدودیت‌ها تشدید شد، ما میزان تولید فولاد ایران در فروردین ۱۴۰۴ را به جای میانگین ۲ ماهه نخست سال به‌عنوان مبنای برآورد خود قرار داده‌ایم. محاسبات تفصیلی را در صفحه بعد ببینید.

جزئیات بیشتر در خصوص تبعات محدودیت‌های برق و گاز برای صنعت فولادسازی ایران

ظرفیت تولید فولاد ایران (برحسب میلیون تن) g	ظرفیت بلااستفاده به واسطه محدودیت‌های انرژی (برحسب درصد) $(d/g)*100$	ظرفیت تولید فولاد ایران (برحسب میلیون تن) g	ظرفیت بلااستفاده به واسطه محدودیت‌های انرژی (برحسب درصد) $(d/g)*100$	ظرفیت تولید فولاد ایران (برحسب میلیون تن) g	ظرفیت بلااستفاده به واسطه محدودیت‌های انرژی (برحسب درصد) $(d/g)*100$	ظرفیت تولید فولاد ایران (برحسب میلیون تن) g	ظرفیت بلااستفاده به واسطه محدودیت‌های انرژی (برحسب درصد) $(d/g)*100$	ظرفیت تولید فولاد ایران (برحسب میلیون تن) g	ظرفیت بلااستفاده به واسطه محدودیت‌های انرژی (برحسب درصد) $(d/g)*100$
میانگین تولید فولاد ایران در ۲ ماهه نخست سال (تولید ماهانه در صورت نبود محدودیت انرژی) a	برآورد توان تولید سالانه فولاد ایران بدون محدودیت انرژی $b=a*12$	تولید واقعی سالانه (برحسب میلیون تن) c	تولید از دست رفته به واسطه محدودیت‌های انرژی (برحسب میلیون تن) $d=b-c$	میانگین قیمت فولاد صادراتی ایران (برحسب دلار به ازای هر تن) e	خسارت ارزی ناشی از محدودیت‌های انرژی صنعت فولاد (برحسب میلیارد دلار) $f=d*e$	ظرفیت تولید فولاد ایران (برحسب میلیون تن) g	ظرفیت بلااستفاده به واسطه محدودیت‌های انرژی (برحسب درصد) $(d/g)*100$	ظرفیت تولید فولاد ایران (برحسب میلیون تن) g	ظرفیت بلااستفاده به واسطه محدودیت‌های انرژی (برحسب درصد) $(d/g)*100$
سال ۱۴۰۰	۲/۸۰ میلیون تن	۲۷/۹ میلیون تن	۵/۷ میلیون تن	\$/t ۶۰۷	۳/۴۶ میلیارد دلار	۴۱/۷ میلیون تن	۱۳/۷ درصد	۴۱/۷ میلیون تن	۱۳/۷ درصد
سال ۱۴۰۱	۲/۹۴ میلیون تن	۳۰/۲۱ میلیون تن	۵/۰۷ میلیون تن	\$/t ۵۲۶	۲/۶۷ میلیارد دلار	۴۶ میلیون تن	۱۱ درصد	۴۶ میلیون تن	۱۱ درصد
سال ۱۴۰۲	۳/۱۸ میلیون تن	۳۱/۵۱ میلیون تن	۶/۶۵ میلیون تن	\$/t ۴۸۶	۳/۲۳ میلیارد دلار	۴۸ میلیون تن	۱۳/۸ درصد	۴۸ میلیون تن	۱۳/۸ درصد
سال ۱۴۰۳	۳/۲۲ میلیون تن	۲۹/۹ میلیون تن	۸/۷۴ میلیون تن	\$/t ۴۵۰	۳/۹۳ میلیارد دلار	۵۰ میلیون تن	۱۷/۵ درصد	۵۰ میلیون تن	۱۷/۵ درصد
۳ ماهه نخست ۱۴۰۴	۳/۳۱ میلیون تن	۸/۷۴ میلیون تن	۱/۱۹ میلیون تن	\$/t ۴۲۰	۰/۵ میلیارد دلار	۵۰ میلیون تن	۹/۵ درصد	۵۰ میلیون تن	۹/۵ درصد
مجموع		۲۷/۳۵ میلیون تن			۱۳/۷۹ میلیارد دلار				

❖ محدودیت‌های مصرف برق و گاز در ابعاد بزرگ فعلی، از سال ۱۴۰۰ به بعد، به مهم‌ترین ریسک صنعت فولاد ایران تبدیل شده است. در سال‌های ۱۴۰۰، ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ به ترتیب ۱۳/۷، ۱۱ و ۱۳/۸ درصد ظرفیت فولادسازی ایران تنها به دلیل محدودیت‌های مصرف برق و گاز، خالی و بدون استفاده باقی مانده است و سرمایه‌گذاران، سهامداران و فعالان صنعت فولاد ایران، آسیب جبران‌ناپذیری به دلیل محدودیت‌های انرژی متحمل شده‌اند. در سال ۱۴۰۳، صنعت فولاد ایران با بی‌سابقه‌ترین محدودیت‌های انرژی روبرو شد و ۸/۷۴ میلیون تن از تولید خود را به واسطه محدودیت انرژی از دست داد. این میزان تولید از دست‌رفته معادل ۱۷/۵ درصد از ظرفیت اسمی تولید فولاد کشور در سال ۱۴۰۳ بود.

نمایی از افزایش هزینه‌های انرژی تولید فولاد

نرخ برق مصرفی صنعت فولاد در سال ۱۳۹۹	۸۰ تومان به ازای هر کیلووات ساعت
نرخ برق دولتی مصرفی صنعت فولاد در تیر ۱۴۰۴	۱۹۲۰ تومان به ازای هر کیلووات ساعت
نرخ برق آزاد مصرفی صنعت فولاد در تیر ۱۴۰۴	۷۷۰۰ تومان به ازای هر کیلووات ساعت
میزان افزایش نرخ برق دولتی صنعت فولاد در سال ۱۴۰۴ نسبت به ۱۳۹۹	۲۳۰۰ درصد
میزان افزایش نرخ برق آزاد صنعت فولاد در سال ۱۴۰۴ نسبت به ۱۳۹۹	۹۵۲۵ درصد
نرخ گاز مصرفی صنعت فولاد در سال ۱۳۹۹	۲۶۰ تومان به ازای هر مترمکعب
نرخ گاز مصرفی صنعت فولاد در خرداد ۱۴۰۴	۷۳۲۰ تومان به ازای هر مترمکعب
میزان افزایش نرخ گاز صنعت فولاد در سال ۱۴۰۴ نسبت به ۱۳۹۹	۲۷۱۵ درصد

❖ در خرداد سال ۱۴۰۴، نسبت به اسفند سال ۱۳۹۹، قیمت برق دولتی مصرفی صنعت فولاد ۲۳۰۰ درصد، قیمت برق آزاد ۹۵۲۵ درصد و قیمت گاز مصرفی این صنعت ۲۷۱۵ درصد افزایش یافته است. در واقع، صنعت فولاد ایران نه تنها از سمت محدودیت‌های شدید مصرف گاز و برق تحت فشار بوده و بین ۷ تا ۱۰ ماه سال با درجات مختلفی از محدودیت مصرف انرژی روبرو بوده است، بلکه از ناحیه رشد شدید بهای برق و گاز نیز متضرر شده است!

نمایی از افزایش نرخ سایر هزینه‌های تولید فولاد

میزان افزایش قیمت سنگ آهن و محصولات آن (ریال/کیلوگرم)			
درصد تغییر	خردادماه ۱۴۰۴	اسفندماه ۱۳۹۹	
۳۶۷	۲۶,۸۰۰	۵,۷۳۶	سنگ آهن
۱۷۵	۵۲,۳۵۳	۱۹,۰۶۰	کنسانتره
۱۶۰	۷۲,۰۱۵	۲۷,۷۵۰	گندله

نرخ مواد مصرفی و فروآلیاژها (ریال/کیلوگرم)			
درصد تغییر	سه ماهه نخست سال ۱۴۰۴	اسفندماه ۱۳۹۹	
۱۷۵	۱۹۲,۸۳۹	۷۰,۲۰۹	قراضه
۳۹۷	۱,۰۵۳,۵۷۹	۲۱۱,۹۲۸	فروآلیاژ
۴۱۲	۱۴۶,۴۵۰	۲۸,۶۱۴	مواد افزودنی

کرایه حمل بار در حمل و نقل جاده‌ای (ریال به ازای هر تن - کیلومتر)			
درصد تغییر	سه ماهه نخست سال ۱۴۰۴	سال ۱۳۹۹	
۵۰۷	۱۱,۰۴۰	۱,۸۲۰	کرایه حمل بار

نرخ ارز محاسباتی گمرک (ریال)			
درصد تغییر	سه ماهه نخست سال ۱۴۰۴	سال ۱۳۹۹	
۵۰۵	۶۹۶,۰۰۰	۱۱۵,۰۰۰	نرخ ارز محاسباتی گمرک

نرخ حداقل حقوق و دستمزد (ریال در ماه)			
درصد تغییر	سه ماهه نخست سال ۱۴۰۴	سال ۱۳۹۹	
۴۵۹	۱۳۴,۹۰۹,۶۸۰	۲۴,۱۳۲,۷۴۰	حداقل حقوق و دستمزد

❖ در خرداد سال ۱۴۰۴، نسبت به اسفند سال ۱۳۹۹، کرایه حمل بار ۵۰۷ درصد، قیمت سنگ آهن ۳۶۷ درصد، قیمت مواد افزودنی مورد استفاده در تولید فولاد ۴۱۲ درصد، قیمت فروآلیاژها ۳۹۷ درصد و قیمت کنسانتره سنگ آهن ۱۷۵ درصد افزایش یافته است. همچنین میزان افزایش نرخ ارز محاسباتی گمرک، رشد ۵۰۵ درصدی داشته که هزینه واردات مواد و تجهیزات و قطعات یدکی موردنیاز صنعت فولاد را به شدت افزایش داده است.

مقایسه میزان افزایش قیمت محصولات فولادی با نرخ تورم کشور

میزان افزایش قیمت محصولات فولادی (ریال/کیلوگرم)			
	اسفندماه ۱۳۹۹	خردادماه ۱۴۰۴	درصد تغییر
شمش	۱۰۵,۱۰۴	۲۹۴,۴۴۱	۱۸۰
میلگرد	۱۱۲,۶۲۵	۳۳۸,۶۸۱	۲۰۱
تختال	۱۳۲,۷۳۰	۳۱۰,۴۸۱	۱۳۴
ورق گرم	۱۶۵,۳۵۰	۳۱۲,۰۲۱	۸۹
ورق سرد	۱۹۱,۳۲۱	۴۱۵,۲۲۰	۱۱۷
ورق گالوانیزه	۲۲۰,۳۹۲	۴۹۱,۴۷۲	۱۲۳

شاخص قیمت مصرف کننده			
	اسفندماه ۱۳۹۹	خردادماه ۱۴۰۴	نرخ تورم تجمیعی (درصد)
شاخص کل تورم کشور	۸۴/۲	۳۴۸/۱	۳۱۳

نرخ دلار آزاد و نیمایی (مبادله‌ای)			
	اسفندماه ۱۳۹۹	خردادماه ۱۴۰۴	درصد تغییر
نرخ دلار آزاد (تومان)	۱۸,۳۰۰	۸۸,۰۰۰	۳۸۱
نرخ دلار نیمایی (تومان)	۲۶,۸۰۰	۶۹,۲۷۰	۱۵۸

❖ میزان افزایش قیمت محصول فولادی به مراتب پایین‌تر از افزایش قیمت عوامل هزینه‌ای تولید فولاد و حتی به مراتب پایین‌تر از نرخ عمومی تورم کشور بوده است! اعداد رشد قیمت محصولات فولادی در این صفحه را با نرخ تورم کشور یا میزان افزایش نرخ عوامل هزینه‌ای تولید فولاد در صفحات قبل مقایسه کنید!

میزان مصرف برق در صنعت آهن و فولاد ایران در ۳ سال گذشته

مصرف برق در حلقه‌های زنجیره فولاد			
نام محصول	سال ۱۴۰۱ (کیلو وات در هر ساعت تولید)	سال ۱۴۰۲ (کیلو وات در هر ساعت تولید)	سال ۱۴۰۳ (کیلو وات در هر ساعت تولید)
کنسانتره	۴۰۶,۵۰۰	۴۲۷,۵۰۰	۵۴۴,۵۰۰
گندله	۴۹۰,۱۵۴	۵۱۶,۹۲۳	۵۷۷,۸۴۶
آهن اسفنجی	۴۷۱,۲۷۰	۵۰۳,۹۱۰	۵۱۲,۶۷۰
فولاد میانی	۳,۳۹۳,۸۴۶	۳,۵۱۰,۷۶۹	۳,۳۴۸,۱۱۵
نورد مقاطع طویل	۲۱۱,۹۶۲	۲۱۳,۹۹۲	۲۱۵,۹۳۸
نورد مقاطع تخت	۱۹۲,۹۳۸	۱۹۳,۶۴۶	۲۰۲,۰۶۲
مجموع	۵,۱۶۶,۶۷۰	۵,۳۶۶,۷۴۱	۵,۴۰۱,۱۳۲

❖ سهم صنعت فولاد از کل مصرف برق کشور عدد بالایی نیست و در سال ۱۴۰۳ تنها ۸/۷ درصد قدرت تأمین شده بوده است. به ازای هر ساعت تولید در تمام حلقه‌های زنجیره فولاد از کنسانتره‌سازی گرفته تا تولید محصولات نهایی فولادی، مصرف برق زنجیره فولاد ۵۴۰۱ مگاوات ساعت بوده اما قدرت تأمین شده در زمان پیک ۶۲,۳۱۵ مگاوات و پیک تقاضای کشور ۷۹,۸۷۲ مگاوات بوده است.

میزان مصرف گاز در صنعت آهن و فولاد ایران در ۳ سال گذشته

مصرف گاز در حلقه‌های زنجیره فولاد			
نام محصول	سال ۱۴۰۱ (مترمکعب در روز)	سال ۱۴۰۲ (مترمکعب در روز)	سال ۱۴۰۳ (مترمکعب در روز)
کنسانتره	۱,۶۲۶,۰۰۰	۱,۷۱۰,۰۰۰	۲,۱۷۸,۰۰۰
گندله	۵,۸۸۱,۸۴۶	۶,۲۰۳,۰۷۷	۶,۹۳۴,۱۵۴
آهن اسفنجی	۲۸,۲۷۶,۲۰۰	۳۰,۲۳۴,۶۰۰	۳۰,۷۶۰,۲۰۰
فولاد میانی	۲,۷۷۸,۸۰۰	۲,۹۱۳,۱۳۸	۲,۷۵۹,۷۲۳
نورد مقاطع طویل	۲,۳۱۲,۳۰۸	۲,۳۳۴,۴۶۲	۲,۳۵۵,۶۹۲
نورد مقاطع تخت	۳,۷۰۴,۴۱۸	۳,۷۱۸,۰۰۶	۳,۸۷۹,۵۸۲
مجموع	۴۴,۵۷۹,۵۷۲	۴۷,۱۱۳,۲۸۳	۴۸,۸۶۷,۳۵۱

❖ شرکت‌های زنجیره آهن و فولاد در ایران از کل مصرف گاز کشور، سهم ۵/۶ درصدی دارند و طبق مطالعات گزارش حاضر، مصرف گاز آن‌ها (از تولید کنسانتره تا تولید محصولات نهایی فولادی) در سال ۱۴۰۳، ۴۸/۹ میلیون مترمکعب در روز بوده است در حالی که در زمستان سال ۱۴۰۳، روزانه حداکثر ۸۸۰ میلیون مترمکعب گاز شیرین به شبکه تزریق شد و مصرف گاز در بخش‌های خانگی، تجاری و صنایع غیرعمده حتی تا ۷۰۳ میلیون مترمکعب در روز (معادل حدوداً ۸۰ درصد مصرف کل کشور) بالا رفت.

میزان مصرف آب در صنعت آهن و فولاد ایران در ۳ سال گذشته

مصرف آب در حلقه‌های زنجیره فولاد			
نام محصول	سال ۱۴۰۱ (مترمکعب در سال)	سال ۱۴۰۲ (مترمکعب در سال)	سال ۱۴۰۳ (مترمکعب در سال)
کنسانتره	۱۳,۵۵۰,۰۰۰	۱۴,۲۵۰,۰۰۰	۱۸,۱۵۰,۰۰۰
گندله	۲,۶۵۵,۰۰۰	۲,۸۰۰,۰۰۰	۳,۱۳۰,۰۰۰
آهن اسفنجی	۳۱,۴۱۸,۰۰۰	۳۳,۵۹۴,۰۰۰	۳۴,۷۱۸,۰۰۰
فولاد میانی	۶۰,۴۰۰,۰۰۰	۶۳,۰۰۰,۰۰۰	۵۹,۷۹۴,۰۰۰
نورد مقاطع طویل	۵,۰۱۰,۰۰۰	۵,۰۵۸,۰۰۰	۵,۱۰۴,۰۰۰
نورد مقاطع تخت	۲۱,۷۸۰,۰۰۰	۲۲,۰۰۰,۰۰۰	۲۳,۲۴۵,۰۵۵
مجموع	۱۳۴,۸۱۳,۰۰۰	۱۴۰,۷۰۲,۰۰۰	۱۴۴,۱۴۱,۰۵۵

❖ سهم صنعت فولاد از کل مصرف آب کشور حدود ۱۴٪ درصد است. در ایران سالانه ۱۰۰ میلیارد متر مکعب آب مصرف می‌شود که قریب ۹۰ درصد آن در بخش کشاورزی، ۶ درصد در بخش شرب و بقیه در بخش صنعت مصرف می‌شود.

نقشه راه غلبه بر بحران: راهکارهای حل چالش برق

- ❖ کاهش نرخ برق مصرفی صنعت فولاد تا سطح نرخ برق مصرفی صنعت سیمان
- ❖ اعمال کمترین محدودیت‌های برق بر واحدهای تولیدکننده فولادهای خاص و آلیاژی؛ چون این واحدها، تولیدکننده محصولات استراتژیک و غیرقابل جایگزین هستند
- ❖ رعایت عدالت بین صنایع مختلف در توزیع محدودیت‌های برق و اعمال محدودیت‌های اجتناب‌ناپذیر به نحوی که بقا و موجودیت صنعت فولاد را تهدید نکند:
 - سهم صنعت فولاد از کل مصرف برق کشور عدد بالایی نیست و در سال ۱۴۰۳ تنها ۸/۷ درصد قدرت تأمین شده کشور بوده است.
 - صنعت فولاد، یک صنعت مادر و بی‌بدیل است، اما متأسفانه از میان تمام صنایع این کشور، این صنعت به بزرگ‌ترین قربانی محدودیت‌های برق تبدیل شده است. این رویه باید به سرعت تغییر کرده و عدالت در توزیع محدودیت‌های اجتناب‌ناپذیر برق، رعایت شود.
- ❖ سرمایه‌گذاری گسترده در برق تجدیدپذیر خصوصاً نیروگاه‌های خورشیدی:
 - ایران با جغرافیای مناسب و حدوداً ۳۰۰ روز آفتابی، می‌تواند ۱۲۰ هزار تا ۱۵۰ هزار مگاوات نیروگاه خورشیدی در خود جای دهد.
 - هزینه سوخت نیروگاه خورشیدی صفر است و تقاضای جدید برای گاز ایجاد نمی‌شود.
 - انتشار کربن و فشار به منابع آبی با احداث نیروگاه‌های خورشیدی کاهش می‌یابد.
 - مشکل تولید برق کشور در زمان پیک تابستان است و نیروگاه‌های خورشیدی در زمان پیک (برخلاف نیروگاه‌های حرارتی)، بالاترین راندمان و تولید را خواهند داشت.
 - هزینه احداث نیروگاه‌های خورشیدی شدیداً کاهش یافته است و اکنون زمان مناسبی برای سرمایه‌گذاری سنگین در این حوزه است.
 - دوره احداث نیروگاه‌های خورشیدی در قیاس با سایر انواع نیروگاه‌ها بسیار کوتاه است.
 - پیشروترین کشور در حوزه نیروگاه خورشیدی چین است و ایران از محل منابع خود در چین و واردات پرحجم پنل‌های خورشیدی می‌تواند مشکل برق را در کمترین زمان ممکن حل کند.
 - متأسفانه تا پایان سال ۱۴۰۳، ظرفیت نیروگاه‌های خورشیدی کشور تنها ۸۵۴ مگاوات یعنی ۰/۹ درصد ظرفیت نیروگاهی کشور بوده است!
- ❖ حل مشکلات تأمین مالی ارزی و ریالی و تکمیل ضربتی نیروگاه‌های در دست احداث:
 - ظرفیت نیروگاه‌های در دست احداث در کشور ۲۲ هزار مگاوات است و تکمیل آن‌ها می‌تواند مشکل کسری برق را رفع کند.

- ❖ واردات برق در تابستان از همسایگان شمالی و روسیه در کوتاه مدت
- ❖ واگذاری نیروگاه‌های سیکل ترکیبی دولتی به بخش خصوصی جهت افزایش راندمان تا دو برابر راندمان فعلی از طریق اورهال و به‌روزرسانی تجهیزات
- ❖ جایگزینی نیروگاه‌های فرسوده و قدیمی با نیروگاه‌های جدید با راندمان بالا
- ❖ سرمایه‌گذاری در حوزه بهینه‌سازی مصرف برق و افزایش راندمان نیروگاه‌ها و کاهش اتلاف در شبکه برق:
 - بهینه‌سازی به معنای افزایش نرخ برق و افزایش هزینه‌های زندگی مردم نیست بلکه به معنای سرمایه‌گذاری اصولی در جهت جلوگیری از اتلاف جریان برق و صرفه‌جویی در مصرف آن از طریق روش‌های غیرقیمتی و غیرتورمی است.
 - اتلاف در شبکه برق کشور به ۲۰ درصد می‌رسد و متوسط راندمان نیروگاه‌های حرارتی کشور در حال حاضر حدود ۳۹/۵ درصد است. با سرمایه‌گذاری باید این نقاط ضعف بزرگ برطرف شود.
 - با اجرای کامل مبحث ۱۹ مقررات ملی ساختمان می‌توان معادل ۵۰ درصد انرژی مصرفی در بخش ساختمان و ۲۰ درصد کل انرژی مصرفی در کشور صرفه‌جویی کرد.
- ❖ حمایت همه‌جانبه از سرمایه‌گذاری صنایع در بخش برق (با تأکید بر نیروگاه‌های خورشیدی) خصوصاً آن دسته از صنایع انرژی‌بری که صادرات دارند:
 - ظرفیت نیروگاه‌های در دست احداث یا در حال برنامه‌ریزی برای احداث توسط صنایع و معادن کشور ۱۷ هزار مگاوات است که حدود ۱۳ هزار مگاوات آن توسط بخش فولاد اجرا خواهد شد.
- ❖ اعطای رایگان سامانه‌های خورشیدی توزیع‌شده و قابل حمل و نصب پنل‌های خورشیدی در ساختمان‌های مسکونی، تجاری و صنعتی به شکل گسترده
- ❖ احداث واحد بخار برای نیروگاه‌های گازی و تبدیل آن‌ها به نیروگاه‌های سیکل ترکیبی:
 - این امر بدون ایجاد تقاضای جدید برای سوخت فسیلی، تولید برق کشور را بالا می‌برد

نقشه راه غلبه بر بحران: راهکارهای حل چالش گاز

❖ کاهش نرخ گاز مصرفی صنعت فولاد تا سطح نرخ گاز مصرفی صنعت سیمان

❖ اعمال کمترین محدودیت‌های گاز بر واحدهای تولیدکننده فولادهای خاص و آلیاژی؛ چون این واحدها، تولیدکننده محصولات استراتژیک و غیرقابل جایگزین هستند

❖ رعایت عدالت بین صنایع مختلف در توزیع محدودیت‌های گاز و اعمال محدودیت‌های اجتناب‌ناپذیر به نحوی که بقا و موجودیت صنعت فولاد را تهدید نکند:

- در سال ۱۴۰۳، کل زنجیره آهن و فولاد (از کنسانتره‌سازی تا تولید محصولات نهایی فولادی) از مصرف گاز کشور، سهم ۵/۶ درصدی داشته است. با این سهم کوچک، مشخص نیست چرا این صنعت که یک صنعت پایه و مادر محسوب می‌شود، به بزرگ‌ترین قربانی محدودیت‌های گاز تبدیل شده است. برای نجات صنعت فولاد ضروری است که در اعمال محدودیت‌های گاز، عدالت رعایت شود و محدودیت‌های به مراتب کمتری به این صنعت تحمیل شود.

❖ تسریع سرمایه‌گذاری در طرح فشارافزایی میدان گازی پارس جنوبی به‌عنوان مهم‌ترین پروژه اقتصادی کشور:

- یکی از چالش‌های بزرگ کشور در حوزه گاز، افت فشار گاز در میدان پارس جنوبی طی سالیان آتی است؛ میدانی که ۷۰ درصد گاز کشور را تأمین می‌کند. طبق برخی بررسی‌ها، افت تولید از میدان گازی پارس جنوبی از سال ۱۴۰۴ به میزان سالانه معادل ۱ فاز (۲۸ میلیون متر مکعب در روز) آغاز خواهد شد.
- صندوق توسعه ملی سال ۱۴۰۲ در گزارشی هشدار داد که در صورت تداوم شرایط فعلی، تا سال ۱۴۲۰، تولید گاز کشور تنها توانایی پاسخگویی به یک‌سوم تقاضا را خواهد داشت!
- در اسفند سال ۱۴۰۳، مراسم امضای قراردادهای طرح فشارافزایی میدان گازی پارس جنوبی برگزار شد. هدف این طرح، مهندسی، تأمین کالا، ساخت، انتقال، نصب و راه‌اندازی سکوهای فشارافزایی با هدف جبران افت فشار، حفظ تولید حداکثری گاز، کاهش ناترازی گاز و بنزین و جلوگیری از مهاجرت گاز به قطر از این میدان گازی است. این طرح با ساخت و نصب ۴۲۰ هزار تن تجهیزات و سازه که ۲ برابر تجهیزات فعلی بخش فراساحل میدان پارس جنوبی است و احداث ۶۰۰ کیلومتر خط لوله زیردریایی اجرا می‌شود و سرمایه‌گذاری موردنیاز آن بیش از ۱۷ میلیارد دلار است. باید امیدوار بود که این طرح حیاتی با سرعت مناسب تکمیل و اجرایی شود تا چالش گاز در کشور بیش از این شدت پیدا نکند.

❖ واردات گاز در فصل سرد سال از ترکمنستان و روسیه

❖ جمع‌آوری و استفاده از گازهای همراه و جلوگیری از فلرینگ گاز

❖ سرمایه‌گذاری در حوزه بهینه‌سازی مصرف گاز:

- بهینه‌سازی به معنای افزایش نرخ گاز و افزایش هزینه‌های زندگی مردم نیست بلکه به معنای سرمایه‌گذاری اصولی در جهت جلوگیری از اتلاف جریان گاز و صرفه‌جویی در مصرف آن از طریق روش‌های غیرقیمتی و غیرتورمی است.
- با اجرای کامل مبحث ۱۹ مقررات ملی ساختمان می‌توان معادل ۵۰ درصد انرژی مصرفی در بخش ساختمان و ۲۰ درصد کل انرژی مصرفی در کشور صرفه‌جویی کرد.
- افزایش راندمان سیستم‌های گرمایشی (بخاری‌ها و غیره) و موتورخانه‌ها در کشور

❖ کاهش وابستگی بخش نیروگاهی به مصرف گاز:

- نیروگاه‌ها بزرگ‌ترین مصرف‌کننده گاز در ایران هستند و سهم آن‌ها از کل مصرف گاز کشور حتی از بخش خانگی بیشتر است.
- با سرمایه‌گذاری سنگین در نیروگاه‌های خورشیدی، می‌توان مشکل برق کشور را بدون تشدید چالش گاز و ایجاد تقاضای جدید برای گاز حل کرد.
- تکمیل سیکل بخار نیروگاه‌های گازی و تبدیل نیروگاه‌های گازی به نیروگاه سیکل ترکیبی، تولید برق کشور را بدون ایجاد تقاضای جدید برای گاز بالا می‌برد.

❖ افزایش ظرفیت ذخیره‌سازی گاز در کشور:

- میزان متوسط ظرفیت ذخیره‌سازی گاز در دنیا ۱۱ درصد کل مصرف است. در کشورهای اروپایی این رقم به ۲۳ درصد نیز می‌رسد. در روسیه که بزرگ‌ترین ذخایر گازی جهان را دارد و دومین تولیدکننده بزرگ گاز جهان است، این رقم ۱۸/۴ درصد است. در آمریکا به عنوان بزرگ‌ترین تولیدکننده گاز جهان نیز ظرفیت ذخیره‌سازی گاز، ۱۷/۵ درصد کل مصرف گاز است. در ایران اما این رقم تنها ۱/۴ درصد مصرف کل گاز کشور است!
- مطابق آمار شرکت ملی گاز، با توسعه ظرفیت ذخیره‌سازی گاز کشور می‌توان ۲۲۴ میلیون مترمکعب در روز، نیاز مصرفی گاز کشور در فصل سرد سال را با استفاده از این ذخایر تأمین کرد.

❖ کاهش اتکاء تأمین گاز کشور به میدان پارس جنوبی:

- در حال حاضر بیش از ۷۰ درصد گاز کشور توسط میدان پارس جنوبی تأمین می‌شود. به لحاظ امنیت انرژی، وابستگی شدید به میدان گازی پارس جنوبی، منطقی نیست و با توسعه سایر میادین گازی، هم باید ظرفیت تولید گاز کشور را بالا برد و هم وابستگی به میدان پارس جنوبی را کاهش داد.

نقشه راه غلبه بر بحران: راهکارهای حوزه سیاست‌گذاری و حمایت از تولید و رشد اقتصادی

❖ تغییر نگاه درآمدی دولت به مولفه‌های برق، گاز و آب و جایگزین شدن آن با نگاه زیرساخت‌های مزیت‌ساز

- دولت نباید به زیرساخت‌ها به چشم منابع درآمدی نگاه کند بلکه باید آن‌ها را به‌عنوان زیرساخت‌ها و مزیت‌های توسعه‌ی کشور در نظر بگیرد.
- دولت باید به دنبال این باشد که درآمد خود را از طریق مالیات بر سود شرکت‌ها تأمین کند و نه از محل زیرساخت‌های انرژی آن‌ها.

❖ کاهش نرخ برق و گاز مصرفی صنعت فولاد تا سطح نرخ برق و گاز مصرفی صنعت سیمان

❖ بازسازی سیاست‌های صادراتی با هدف رشد صادرات فولاد و افزایش رقابت‌پذیری صنعت فولاد ایران در بازارهای جهانی

❖ بازگشت معافیت مالیاتی صادرات فولاد

- احیای معافیت مالیاتی برای صادرات فولاد میانی (شامل بیل، بلوم و اسلب) و آهن اسفنجی به‌منظور ارتقای رقابت‌پذیری جهانی شرکت‌های فولادی کشور
- معافیت مالیاتی صادرات فولاد میانی (بیل، بلوم و اسلب) در سال ۱۴۰۲ با دسته‌بندی این محصولات تحت عنوان مواد خام و نیمه‌خام حذف شد. با توجه به مازاد عرضه فولاد میانی و آهن اسفنجی، در شرایط فعلی ضرورت دارد که بار دیگر معافیت مالیاتی این کالا احیاء شود و صادرات آن‌ها از مالیات بر عملکرد معاف شود.

❖ حذف عوارض صادراتی شمش فولادی، اسلب و آهن اسفنجی و اصلاح طبقه‌بندی گمرکی آن‌ها

- حذف طبقه‌بندی شمش فولادی، اسلب و آهن اسفنجی به‌عنوان کالای خام یا نیمه‌خام در گمرک.
- توقف اخذ عوارض صادراتی از شمش، اسلب و آهن اسفنجی: در حال حاضر عوارض صادراتی شمش و اسلب ۱ درصد و عوارض صادراتی آهن اسفنجی ۵ درصد است؛ این در حالی است بسیاری از شرکت‌های تولیدکننده این کالاها دارای حاشیه سود پایینی هستند و حتی حاشیه سود آن‌ها از نرخ این عوارض کمتر است!

❖ اصلاح سیاست‌های ارزی صادرات

- حذف الزام فروش ارز صادراتی در سامانه نیما یا مرکز مبادله ارز و طلا با نرخ غیرواقعی و واقعی‌سازی نرخ ارز صادرات فولاد
- تسهیل استفاده مستقیم صادرکنندگان از ارز حاصله برای واردات تجهیزات یا مواد اولیه.

نقشه راه غلبه بر بحران: راهکارهای حوزه سیاست‌گذاری و حمایت از تولید و رشد اقتصادی (ادامه)

❖ ممنوعیت کامل صادرات فولاد توسط بازرگانان و شرکت‌های غیرمرتبط با صنعت فولاد

- بخش مهمی از صادرات فولاد کشور با استفاده از کارت‌های بازرگانی اجاره‌ای و یک‌بار مصرف انجام می‌شود که این رویه هم باعث اختلال در بازار داخلی شده و هم نتیجه آن، عدم بازگشت ارز و اختلال در نظام ارزی کشور بوده است.
- حتی شرکت‌های خودروسازی به صورت گسترده نسبت به صادرات کنسانتره و گندله اقدام می‌کنند که این رویه باید اصلاح شود و صادرات تنها از طریق شرکت‌های تولیدی زنجیره آهن و فولاد صورت گیرد.
- صادرات فولاد و محصولات سنگ آهن توسط بازرگانان و شرکت‌های غیرمرتبط به رقابت منفی و کاهش شدید قیمت فولاد ایران در بازارهای جهانی منجر شده است.

❖ مذاکره با کشورهای همسایه خصوصاً عراق جهت حذف عوارض واردات میلگرد

- عراق در حال حاضر بر واردات میلگرد ایران عوارض سنگین ۲۰ درصدی وضع کرده است. عراق، بزرگ‌ترین بازار میلگرد صادراتی ایران است و در سال‌های ۱۴۰۳ و ۱۴۰۲، سهم ۵۴ و ۶۴ درصدی از کل واردات میلگرد ایران داشته است.

❖ اعمال معافیت یا نرخ‌های پایین‌تر مالیاتی برای شرکت‌های فولادی به این دلیل که دولت در تأمین زیرساخت‌های انرژی موردنیاز این شرکت‌ها قصور داشته است

- امکان استمهال مالیاتی و تقسیط بدهی‌های مالیاتی به دلیل بحرانی بودن شرایط

❖ تأسیس خط اعتباری ویژه صنعت فولاد

- ایجاد یک خط اعتباری با نرخ ترجیحی (مثلاً ۱۰ درصد یا کمتر) برای تأمین سرمایه در گردش شرکت‌های تولیدی صنعت فولاد جهت استفاده در شرایط بحرانی محدودیت‌های انرژی.
- تخصیص منابع این خط اعتباری از محل صندوق توسعه ملی یا منابع ویژه بانک مرکزی با تضامین صنعتی.

❖ اعطای مهلت تنفس یا تسهیل بازپرداخت تسهیلات شرکت‌های فولادی که در وضعیت بحرانی قرار دارند.

نقشه راه غلبه بر بحران: راهکارهای حوزه سیاست‌گذاری و حمایت از تولید و رشد اقتصادی (ادامه)

❖ بازنگری در فرمول حقوق دولتی، بهره مالکانه و حق انتفاع معادن

- تعیین فرمول حقوق دولتی، بهره مالکانه یا حق انتفاع معادن براساس معیارها و استانداردهای جهانی: حقوق دولتی پرداختی معادن سنگ آهن در اکثر کشورهای دنیا بین حداقل ۲ درصد تا حداکثر ۱۵ درصد قیمت سنگ آهن است؛ در ایران اما معادن بزرگ نظیر چادرملو، گل‌گهر و گهر زمین باید ۵۵ درصد بهای سنگ آهن استخراجی از معادن را بابت حق انتفاع پروانه بهره‌برداری به ایمیدرو بپردازند! تا سال ۱۳۹۹ این عدد ۱۰ درصد بوده و طی چند سال به عدد نجومی ۵۵ درصد رسیده که بالاترین میزان حقوق دولتی و بهره مالکانه در معدن‌کاری سنگ آهن در دنیا است!
- از عدد ۵۵ درصدی حق انتفاع پرداختی توسط معادن بزرگ سنگ آهن کشور، ۳۰ درصد متعلق به سازمان ایمیدرو به عنوان بهره مالکانه و ۲۵ درصد نیز مربوط به حقوق دولتی است. در ایران، حقوق دولتی از معادن دیگر، معادل حدود ۷ تا ۱۵ درصد بهای سنگ آهن اخذ می‌شود، در صورتی که از سه شرکت بزرگ چادرملو، گل‌گهر و گهر زمین، ۲۵ درصد طلب می‌شود و در واقع، از این شرکت‌ها حداقل ۱۰ درصد بیشتر از همه معادن کشور حقوق دولتی دریافت می‌شود!
- شرکت گل‌گهر به تنهایی در سال ۱۴۰۳، ۱۲/۲ همت بهره مالکانه، حقوق دولتی و حق انتفاع پرداخت کرده است؛ در حالی که کل سود خالص آن کمتر از ۱۹ همت بوده است!

❖ اصلاحات در حوزه معدن و تأمین مواد اولیه با هدف کاهش قیمت مواد اولیه و افزایش سرمایه‌گذاری در بخش معدن

❖ کاهش قیمت سنگ آهن، کنسانتره و گندله

- وقتی حقوق دولتی و حق انتفاع معادن کاهش یابد، شرایطی ایجاد می‌شود که نرخ سنگ آهن، کنسانتره و گندله در بازار داخلی به نحو قابل توجهی کاهش یابد و این امر سودآوری شرکت‌های فولادی را بهبود خواهد داد.
- در حال حاضر، شرکت‌های معدنی وضعیت بهتری نسبت به شرکت‌های فولادی دارند و این امر در سیاست‌های قیمتی مواد اولیه باید لحاظ شود. سود خالص فولاد خوزستان در سال ۱۳۹۹، ۷۹ درصد سود خالص شرکت معدنی و صنعتی گل‌گهر بوده اما در سه ماهه نخست سال ۱۴۰۴، سود خالص فولاد خوزستان تنها ۳۰ درصد سود خالص گل‌گهر بوده است.

نقشه راه غلبه بر بحران: راهکارهای حوزه سیاست‌گذاری و حمایت از تولید و رشد اقتصادی (ادامه)

- ❖ تعیین تعرفه صفر برای واردات مواد مورد نیاز و تجهیزات تولید فولاد که در داخل به میزان کافی تولید نمی‌شوند.
- ❖ اعطای معافیت گمرکی به تجهیزات جدید بهره‌وری انرژی یا فناوری‌های کاهش آلاینده‌گی.
- ❖ مقررات‌گذاری هدفمند و هوشمند در حوزه مالیاتی، صادرات و تأمین انرژی با هدف حمایت از کارخانجاتی که فولادهای خاص آلیاژی تولید می‌کنند و محصولات تولیدی آن‌ها عام و قابل جایگزین نیست.
- ❖ حذف جرایم دیرکرد تسهیلات برای شرکت‌های تولیدی دچار بحران
 - یک کمیته ویژه متشکل از تشکل‌های صنفی و وزارت صمت می‌تواند فهرست شرکت‌های فولادی که در شرایط بحرانی قرار دارند را به نظام بانکی کشور معرفی کند.
- ❖ اصلاحات نهادی، ساختاری و بلندمدت با تأسیس «ستاد عالی راهبری صنعت فولاد» با ترکیب نمایندگان از وزارت صمت، اقتصاد، نفت، نیرو، بانک مرکزی، گمرک و تشکل‌های صنفی و شرکت‌های بزرگ زنجیره فولاد.
 - وظیفه این ستاد می‌تواند طراحی و نظارت بر اجرای «سند ملی تحول و افزایش رقابت‌پذیری صنعت فولاد» و هماهنگی بین‌دستگاهی باشد.
 - تعریف افق ۳ تا ۵ ساله برای بازسازی ساختار مالی، تجاری، تکنولوژیکی و انرژی‌بر صنعت فولاد ایران.
 - سیاست‌گذاری برای تولید بیشتر محصولات با ارزش افزوده بالا مانند فولادهای آلیاژی، زنگ‌نزن، مقاوم به حرارت و خوردگی و افزایش سهم تولید فولادهای کیفی از تولید فولاد کشور.
- ❖ حمایت از ادغام، تملک و بازسازی ساختاری شرکت‌های کوچک و متوسط و ارائه مشوق برای ادغام شرکت‌های کوچک زیان‌ده در ساختارهای بزرگ‌تر.
- ❖ تحریک تقاضای داخلی از طریق فعال‌سازی پروژه‌های زیرساختی
 - تعریف و تأمین مالی پروژه‌های ملی در حوزه مسکن، حمل‌ونقل، خطوط ریلی و ساخت نیروگاه‌ها (با اولویت نیروگاه‌های خورشیدی) جهت تقویت رشد اقتصادی و افزایش مصرف فولاد در بازار داخلی.